

Klimatlöften för Alingsås kommun 2021

Alingsås kommun

Diarienummer: 2020.270 KS

Bakgrund

Klimat 2030 är en kraftsamling som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götalands län, i samverkan med många andra aktörer. Kraftsamlingen går ut på att ställa om till ett mer klimatsmart samhälle till år 2030. Alingsås kommun, liksom alla andra kommuner i länet har skrivit under Klimat 2030 och därmed åtagit sig att bidra i omställningen.

Den 10 juni 2020 bjöds Alingsås kommun in att anta ett antal klimatlöften som en ny satsning inom Klimat 2030. Klimatlöfena består utav 20 åtgärder som ska genomföras under 2021. Det är upp till Alingsås kommun att själva välja vilka åtgärder som ska genomföras under 2021.

Klimatlöften

Efter överläggande med den expertis som finns på kommunens berörda förvaltningar och bolag har åtta klimatlöften av total 20 stycken bedömts vara realistiska och genomförbara under 2021 (tabell 1). Alingsås kommunkoncern har dock möjlighet att vidareutveckla arbetet med resterande klimatlöften för att kunna genomföra dem längre fram i tiden. Nedan följer motivering till bedömningarna.

Tabell 1. De 20 klimatlöfena och kommunledningskontorets förslag på vilka av dessa som bedöms vara genomförbara (Ja) eller inte (Nej) under år 2021.

Nummer	Klimatlöfte	Förslag
1	Vi använder en klimatstyrande resepolicy	Ja
2	Vi klimatväxlar tjänsteresor	Nej
3	Våra nya personbilar är miljöbilar	Nej
4	Vi ställer krav i upphandling för transportdelen i nya avtal	Nej
5	Vi deltar i Cykelfrämjandets kommunvelometer	Nej
6	Vi använder en klimatstyrande parkeringsplan/policy	Nej
7	Vi erbjuder laddtjänster vid parkeringsytor för boende i kommunala bostadsbolag	Nej
8	Vi minskar inköpen av fossilbaserade engångsprodukter	Ja
9	Vi analyserar inköpen klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar	Nej
10	Vi använder cirkulära möbler	Nej
11	Vi möjliggör för medborgarna att låna/hyra produkter istället för att köpa	Ja
12	Vi mäter matsvinn i offentlig verksamhet och har mål	Ja
13	Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål	Nej
14	Vi gör investeringar för energieffektiviseringar	Ja
15	Vi minskar klimatbelastningen över livscykeln vid byggnation	Nej
16	Vi producerar egen solel	Nej
17	Vi har 100 procent förnybar el i kommunens elavtal	Ja
18	Vi har arbetssätt för årlig utsläppsminskning, en koldioxidbudget	Ja
19	Vi finansierar investeringar i egen verksamhet genom grön obligation	Nej
20	Vi arrangerar event/aktiviteter riktat till allmänheten om klimat	Ja

Klimatlöfte 1

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen har en resepolicy som följs upp årligen. Klimatstyrande innebär att policyn ska styra mot resfria möten, minimera flygresandet, innefatta miljö- och klimatkrav på fordon, reglera egen bil i tjänsten och erbjuda alternativ som cykel och bilpool. Ett plus är om den även uppmuntrar till hållbart resande till och från arbetet.

Motivering

Kommunledningskontoret fick den 9 mars 2020, 26 § i uppdrag av kommunstyrelsen att revidera kommunens föreskrifter för tjänsteresor. De nya riktlinjerna för tjänsteresor är under uppbyggnad och kommer uppfylla samtliga krav under klimatlöfte 1, förutom innehållskravet på miljö- och klimatkrav för bilar. Kommunledningskontoret hävdar att sådana krav främst bör regleras i upphandlingar och hör snarare till dokument så som en fordonspolicy. Kommunledningskontoret anger därmed att det är önskvärt att en fordonspolicy tas fram under 2021 som kompletterar riktlinjerna för tjänsteresor, vilket kommer leda till uppfyllnad av klimatlöfte 1.

Klimatlöfte 2

Beskrivning

Klimatlöftet innebär ett klimatväxlingssystem där klimatbelastningen från kommunanställdas flyg- och bilresor i tjänsten beräknas minst årligen och åsätts ett monetärt värde som speglar exempelvis samhällsekonomisk värdering. Klimatväxling används för att kunna stimulera önskvärda klimatinvesteringar och/eller driftsåtgärder internt i organisationen.

Motivering

I nuläget klimatväxlar inte Alingsås kommun för sina resor. Som svar på en motion (2019.454 KS) anger kommunledningskontoret att det i dagsläget inte är skäligt att införa klimatväxling i Alingsås kommun eftersom andra styrmedel och förutsättningar för ett hållbart resande inte är på plats. Införandet och drift av ett klimatväxlingssystem kräver resurser för administration och innan ärendet om införande av klimatväxling beslutas i kommunfullmäktige kommer ett sådant system sannolikt inte stå klart år 2021. Ett klimatväxlingssystem och klimatlöfte 2 blir därmed svårt att genomföra under 2021, men kan bli aktuellt att införa längre fram i tiden.

Klimatlöfte 3

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att alla nya avtal vid köp och hyra av personbilar till kommunal verksamhet ska vara ”avancerad nivå” eller ”spjutspetsnivå” i Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för personbilar. Endast undantagsvis väljs basnivå, för undantagen krävs ansökan om dispens internt.

Motivering

Hållbarhetskriterierna för avancerad nivå motsvarar kriterierna för klimatbonusbilar som innebär att en personbil eller lätt lastbil maximalt får släppa ut högst 70 gram koldioxid per kilometer. För fordon som drivs på fordonsgas och andra gaser än gasol gäller högst 190 gram koldioxid per kilometer. Spjutspetsnivå innebär att personbilen ska vara drivas på el (utan förbränningsmotor), vätgas eller fordonsgas. För fordon som drivs på fordonsgas och andra gaser än gasol är utsläppstaket 190 gram koldioxid per kilometer.

Genom kommunens befintliga ramavtal för personbilar har Alingsås kommun möjligheten att köpa in och hyra personbilar som uppfyller de hållbarhetskriterier som kravställt under klimatlöfte 3. Endast ett fåtal av de personbilar som har köpts eller hyrts av kommunkoncernen de senaste åren har haft så låga utsläpp som 70 gram koldioxid per kilometer. Att helt ställa om till att köpa in sådana miljöbilar är därmed ett svårt och orealistiskt mål för Alingsås under 2021. Klimatlöfte 3 bör däremot eftersträvas eftersom det tydligt går i linje med Alingsås budget 2020-2022 där det framgår att kommunen har som vilja att öka andelen miljöbilar i kommunorganisationen.

I nuläget är ett mer rimligt mål för Alingsås kommun att endast köpa och hyra personbilar med egenskaper som motsvarar minst basnivå i upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier. Detta motiveras av att personbilar som uppfyller hållbarhetskriterierna på basnivå och som finns i kommunens ramavtal i vissa fall är billigare än personbilar som inte uppfyller dessa kriterier.

Klimatlöfte 4

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att vi ställer miljö- och klimatkrav i alla avtal där transporter upphandlas, exempelvis postleveranser och avfallstransporter. Vi ställer också miljökrav i mer än 50 procent av upphandlingar av varor och tjänster som kräver omfattande transportarbete, exempelvis matleveranser, städ- och kontorsmaterial och parkeringsövervakning.

Motivering

I nuläget arbetar Alingsås kommun med att ställa miljö- och klimatkrav i upphandlingar för transportdelen i sina avtal utifrån de förutsättningar som finns. Det är dock ovisst i vilken omfattning kommunen ställer dessa krav. Att ställa miljö- och klimatkrav på transporter kan medföra stor miljö- och klimatnytta, men kräver också resurser för att följa upp arbetet. I nuläget saknas kapacitet för att följa upp ställda miljö- och klimatkrav. Klimatlöfte 4 kan därmed bli svårt att genomföra under 2021, men bör så långt som möjligt eftersträvas i upphandlingar i syfte att minska kommunens klimatpåverkan från upphandlade transporter.

Klimatlöfte 5

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att insatser för cykling under föregående år mäts och redovisas. Undersökningen bygger på självrapportering av kontrollerbara uppgifter och syftet är bland annat att identifiera förbättringsområden. Deltagande i kommunvelometern bör ske under flera år för att kunna se förändringar över tid.

Motivering

Alingsås kommun har tidigare varit med i Cykelfrämjandets kommunvelometer. Sedan dess har resurser för insatser för cykling varit begränsade. Då deltagande i kommunvelometern kostar pengar och inte kommer bidra till nya uppgifter bedöms deltagandet vara ogynnsamt för kommunen. I nuläget planerar och genomför kommunen flera satsningar för att öka gång- och cykeltrafik. Det kan därför vara intressant att delta i Cykelfrämjandets kommunvelometer i framtiden.

Klimatlöfte 6

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att möjliggöra samnyttjande av parkeringsanläggningar, att prioritera besöks- och handelsparkering i centrala områden framför annan parkering, att se till att gatuparkering inte är subventionerad jämfört med parkeringshus, att möjliggöra flexibla parkeringstal med stimulans av bilpooler samt att frikoppla parkeringskostnaden från hyran av lägenheter.

Motivering

Framtagandet av en parkeringspolicy är en komplicerad fråga som kräver både tid och resurser. Klimatlöftet anses inte rimligt att åta eftersom en sådan policy med stor sannolikhet inte kommer bli klar inom 2021.

Klimatlöfte 7

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att boende i kommunala flerbostadshus ska kunna få möjlighet att ladda sin el- eller laddhybridbil i anslutning till sin bostad, vid minst fem geografiska platser. Kommunen kan teckna avtal med en tjänsteleverantör som tillhandhåller en laddtjänst. Kostnaden för laddtjänster bör så långt möjligt tas ut kommersiellt och bäras av dem som utnyttjar tjänsten.

Motivering

I nuläget finns ingen plan på att bygga ny laddinfrastruktur vid parkeringsytor för boende i kommunala flerbostadshus. Däremot har Alingsås Energi en plan för utbyggnad av laddinfrastruktur runt om i staden Alingsås som kommer möjliggöra för invånare och besökare att ladda sina el- och laddhybridbilar. Istället för att byta riktning för att uppfylla klimatlöfte 7 kan kommunen lämpligen utgå från den redan framtagna utbyggnadsplanen och arbeta med denna under 2021.

Klimatlöfte 8

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen ska ha bytt ut minst tre engångsprodukter till flergångsprodukter eller bytt ut engångsprodukter av fossilbaserat material till produkter av biobaserat, förnybart eller återvunnet material.

Motivering

I nuläget har kommunen upphandlade produkter (tallrikar, bestick, glas och muggar) av biobaserade material som valbara alternativ till plastprodukter. Från och med juli 2021 kommer flera förbud mot engångsprodukter i plast att inträda enligt EU:s engångsplastdirektiv. Detta innebär att kommunen kommer bli tvungna att sluta använda vissa engångsprodukter i plast oavsett om kommunen åtar sig att arbeta med klimatlöfte 8 eller ej. För att visa på kommunens viljeriktning mot minskad miljö- och klimatpåverkan kan Alingsås kommun åta sig att arbeta vidare med klimatlöfte 8 under 2021. Beslutar Alingsås kommun att åta klimatlöfte 8 skulle kommunen exempelvis kunna börja med att helt övergå till biobaserade produkter inom ovannämnda produktkategorier.

Klimatlöfte 9

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen bedömer var klimatkrav i upphandlingar gör störst nytta (utöver upphandlingar som tas upp i punkt 4) och ställer krav i minst tre upphandlingar under 2021.

Motivering

Alingsås kommun arbetar med att ställa klimatkrav i sina upphandlingar utifrån de förutsättningar som finns. Att ställa miljö- och klimatkrav i upphandlingar kan medföra stor miljö- och klimatnytta, men kräver också resurser för att följa upp arbetet. I nuläget har kommunen begränsade resurser och kapacitet för att kunna följa upp den klimatpåverkan som inköpen orsakar. Dessutom saknas en ansvarsfördelning över vilka som ska göra bedömningen om i vilka upphandlingar som klimatkrav kan göra störst nytta. Klimatlöfte 9 kan därmed bli svårt att genomföra under 2021, men bör så långt som möjligt eftersträvas i kommande upphandlingar i syfte att minska kommunens klimatpåverkan.

Klimatlöfte 10

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen ska ha inrett minst en arbetsplats, med minst 10 anställda, med mer än 50 procent cirkulära möbler. Alternativt använder minst 20 procent cirkulära möbler i kommunens organisation. Med cirkulära möbler menas att de renoveras, repareras och används på nytt.

Motivering

Ett system för cirkulära möbler kan medföra stor klimatnytta till följd av att kommunen minskar sin konsumtion av nya möbler. I många fall kan kommuner också spara pengar på att ha ett sådant system. Sedan några år tillbaka har Alingsås en GE- och Ta-funktion där möbler kan cirkulera. Eftersom möblerna är funktionsdugliga uppfyller de inte kraven för att vara cirkulära möbler.

I nuläget saknar Alingsås kommun ett system för cirkulära möbler. Att skapa och underhålla ett sådant system kräver tid och resurser samt ställer krav på att kommunen upphandlar en tjänst för renovering av möbler. På grund av omfattning av ett cirkulärt möbelsystem bedöms klimatlöfte 10 inte vara realistiskt för Alingsås kommun att genomföra under 2021.

Klimatlöfte 11

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen kan visa att minst tre olika insatser har gjorts. Det kan ske genom samverkan med näringslivet för att erbjuda fler hållbara tjänster, att bostadsområden delar på saker, att kommunen erhåller platser att reparera eller liknande.

Motivering

Under flera år har kommunen drivit fritidsbiblioteket där kommuninvånare i Alingsås kan låna bland annat skridskor och flytvästar kostnadsfritt. Kommunen hyr också ut frisbees (disc:ar) för Alingsås discklubb på parkbadet. De senaste året har det också kommunen också gjort det möjligt för kommuninvånare och besökare att hyra cyklar.

Utlåning och uthyrning av produkter och material till kommuninvånare är inget nytt i Alingsås kommun. Alingsås kommun kan därmed tillgodoräkna sig klimatlöfte 11 och rimligen åta sig att arbeta vidare med det under 2021.

Klimatlöfte 12

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen mäter matsvinnet och har satt ett mål att minska svinnet till max 45 g/portion i genomsnitt (lunch eller middag). I siffran ingår alla tre typer av svinnet: kökssvinnet, serveringssvinnet och tallrikssvinnet.

Motivering

Matsvinnet är ett globalt problem som påverkar både miljö och samhällsekonomi. För att komma tillrätta med matsvinnet behöver regelbundna mätningar göras för att kunna följa upp och analysera orsakerna till matsvinnet. Alingsås kommuns upphandlade leverantör av måltider mäter i nuläget kantinsvinnet (inkluderar kökssvinnet och serveringssvinnet) och tallrikssvinnet. Egna mätningar görs två gånger per år inom Barn- och ungdomsförvaltningen och inom Kultur- och utbildningsförvaltningen samt en gång per år inom Vård- och

omsorgsförvaltningen. I nuläget uppgår matsvinnet från måltider i Alingsås kommun till 49,8 gram per portion, enligt de senaste mätningarna. Klimatlöfte 12 anses därmed vara fullt rimligt och genomförbart under 2021.

Klimatlöfte 13

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen beräknar måltidens klimatpåverkan och har satt mål att klimatpåverkan ska vara maximalt 0,9 kg CO₂e/måltid i snitt. För att täcka in alla typer av måltider i verksamheten kan kommunen sätta mål att nyckeltalet för samtliga inköpta livsmedel ska minska till 1,7 kg CO₂e/kg inköpta livsmedel.

Motivering

Det är komplicerat att beräkna klimatpåverkan från livsmedel eftersom de mest tillförlitliga beräkningarna inkluderar utsläpp från primärproduktionen inklusive utsläpp från produktion av insatsvaror, förädling, förpackning och transport till Sverige. I nuvarande upphandling finns inga krav ställda på beräkningar av klimatpåverkan vilket gör det svårt att genomföra klimatlöfte 13 under 2021. Till nästkommande kostupphandlingar bör kommunen sträva efter att ställa krav på sådana beräkningar för att bättre kunna följa upp måltidernas klimatpåverkan.

Klimatlöfte 14

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen har gjort en potentialstudie (kartläggning av nytta och kostnad) och avsatt pengar för minst tre åtgärder för energieffektivisering i egna byggnader/lokaler.

Motivering

Alingsås kommunkoncern genomför kontinuerligt energieffektiviseringar i sina byggnader och lokaler. Innan en energieffektivisering beslutas brukar en investeringskalkyl tas fram som visar på energi- och klimatnyttan per investerad krona. Eftersom Alingsås kommunkoncern redan bedriver ett aktivt arbete för energieffektivisering bedöms klimatlöfte 14 vara uppnåbart. Alingsås kommun kan därmed tillgodoräkna sig klimatlöfte 14 och rimligen åta sig att arbeta vidare med det under 2021.

Klimatlöfte 15

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen har minskat byggnationers klimatpåverkan genom att använda livscykelerspektiv, inklusive byggmaterial, arbetsmaskiner och energianvändning vid drift, vid minst en (1) byggnation. Antingen i egen regi eller som kravställning i markanvisning eller detaljplan.

Motivering

Alingsås kommunkoncern har sällan, om ens någon gång, beräknat byggnaders klimatpåverkan ur ett livscykelerspektiv. Att genomföra en livscykelanalys är komplicerat och tids- och resurskrävande. Det är i nuläget inte rimligt för Alingsås kommun att åta sig klimatlöftet eftersom inga byggnader har planerats byggas utefter ett livscykelerspektiv under 2021.

I markaviseringar och detaljplan är det inte möjligt för kommunen att tvinga någon att bygga med livscykelerspektiv, vilket också försvårar för Alingsås kommun att åta sig klimatlöftet.

Klimatlöfte 16

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen ska installera minst en egen anläggning för produktion av solceller eller är delägare i en solcellspark.

Motivering

Alingsås kommunkoncern är i nuläget egenproducent av solceller och har varit det i flera år. Klimatlöfte 16 går tydligt i linje med Alingsås budget 2020-2022 där det framgår att kommunen har som vilja öka andelen förnybar energiproduktion i egen regi. Klimatlöftet anses därför vara av relevans för Alingsås kommunkoncern men det är svårbedömt om det går att genomföra under 2021.

Klimatlöfte 16 sätter inga krav på solcellsanläggningens storlek, men bör vara av det större slaget för att kostnaderna inte ska bli för stora i förhållande till vad anläggningen producerar. En större solcellsanläggning som passar de flesta villor har en effekt om cirka 3-5 kW och kostar uppskattningsvis mellan 70 000-100 000 kronor att köpa och installera. Om denna storlek lämpar sig på Alingsås kommuns byggnader är däremot ovisst. Tidigare år har Alingsåshem installerat solceller på ny- och ombyggnationer. Under 2021 har bolaget dock inga planer att installera fler solcellsanläggningar.

I Alingsås budget 2020-2022 fick Alingsåshem i uppdrag att utreda möjligheterna att öka antalet solceller på kommunens fastigheter. Ett snabbt handlande för att installera solcellsanläggningar och på så sätt uppfylla klimatlöfte 16 under 2021 kan i nuläget riskera leda till ineffektiva investeringar. Kommunen kan lämpligen utgå från Alingsåshems kartläggning och skapa en långsiktig och hållbar plan för utbyggnad och installation av solcellsanläggningar, och arbeta utefter den. Alingsås kommun kan dock eftersträva att genomföra en sådan plan med start 2021 eller snarast möjligt.

Klimatlöfte 17

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen köper 100 procent förnybar el i alla förvaltningar och bolag.

Motivering

Alingsås kommun har under det närmsta året upphandlat 100 procent förnybar el. Avtalet löper under hela 2021 vilket innebär att Alingsås kommun kan tillgodoräkna sig och åta klimatlöfte 17. Inget vidare arbete krävs under 2021 för att uppfylla klimatlöfte 17.

Klimatlöfte 18

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen ska ha en politiskt antagen plan eller strategi för en årlig utsläppsminskning inom kommunens territorium som ligger i linje med kommunens egna, eller Västra Götalandsregionens koldioxidbudget med en utsläppsminskningstakt om 16 procent per år.

Motivering

Kommunledningskontoret har tagit fram en förenklad koldioxidbudget. Istället för att anta koldioxidbudgeten som en egen plan eller strategi ser kommunledningskontoret att koldioxidbudgeten som ett vägledande dokument som kan utgöra en viktig del av en handlingsplanen med klimatåtgärder som kommunen arbetar med att ta fram.

Klimatlöfte 19

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att kommunen kan visa att minst en (1) investering har gjorts genom grön obligation som kommunen gett ut själv eller via gröna lån från Kommuninvest eller liknande. Gröna obligationer är ett sätt att låna pengar till egna klimat- och miljöprojekt och samtidigt erbjuda investerare attraktiva investeringsformer.

Motivering

Med dagens upplägg kring upplåning och gällande förutsättningar för att finansiera med gröna obligationer som grund är det svårt för Alingsås kommun att åta sig klimatlöfte 19.

Klimatlöfte 20

Beskrivning

Klimatlöftet innebär att ett årligt event eller flera mindre återkommande aktiviteter ska genomföras, gärna i samarbete med studieförbund/organisationer och/eller med kommunens energi- och klimatrådgivare. Genom ökad kunskap och medvetenhet om klimatkrisen och inspiration till förändring kan kommunen möjliggöra och skynda på omställningen.

Motivering

Inom sin fritidsverksamhet brukar Alingsås kommun genomföra ett flertal aktiviteter med hållbarhetstema, årligen. Mellan år 2018-2020 har kommunen också varit delfinansiärer av Framtidsveckan som är ett större event med ett övergripande hållbarhetstema. Framöver har kommunen planer på att lägga in aktiviteter med hållbarhetstema även i Potatisfestivalens program.

Tidigare år har Alingsås kommun planerat och genomfört flera aktiviteter kopplat till klimatkrisen, hållbarhet och omställning. Det är därför rimligt att kommuner fortsätter arbeta vidare med detta under 2021 och åtar sig klimatlöfte 20.